

Sygn. akt III AUa 1705/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 czerwca 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach

Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Maria Małek-Bujak (spr.)
Sędziowie	SSA Lena Jachimowska SSA Jolanta Ansion
Protokolant	Beata Kłosek

po rozpoznaniu w dniu 28 czerwca 2017 r. w Katowicach

sprawy z odwołania W. G. (W. G.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

o nauczycielskie świadczenie kompensacyjne

na skutek apelacji ubezpieczonego W. G.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w Częstochowie z dnia 19 czerwca 2015 r. sygn. akt IV U 471/15

zmienia zaskarżony wyrok oraz poprzedzając go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. i przyznaje ubezpieczonemu W. G. prawo do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego poczynając od dnia 31 grudnia 2014 r.

/-/ SSA L.Jachimowska /-/ SSA M.Małek-Bujak /-/ SSA J.Ansion

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt III AUa 1705/15

UZASADNIENIE

Decyzją z 20 lutego 2015r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. odmówił przyznania W. G. prawa do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, albowiem nie udowodnił on co najmniej 20 lat pracy w charakterze nauczyciela w wymiarze co najmniej połowy obowiązującego czasu pracy.

Do okresów pracy w charakterze nauczyciela nie zaliczono:

- okresów pracy od 1 września 1985r. do 13 sierpnia 1988r. oraz od 1 września 1988r. do 31 sierpnia 1990r. wykonywanej w punktach katechetycznych z uwagi na fakt, iż nie stanowią one placówek oświatowych wymienionych w art. 2 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych;

- okresu pracy od 1 września 1993r. do 31 sierpnia 1997r. wykonywanej w ramach umowy cywilnoprawnej, a nie w ramach stosunku pracy;

- okresów pracy od 1 września 1998r. do 31 sierpnia 1999r., od 1 września 1999r. do 31 sierpnia 2000r., od 1 września 2000r. do 31 sierpnia 2001r., od 1 września 2001r. do 31 sierpnia 2002r., od 1 września 2002r. do 31 sierpnia 2003r., od 1 września 2003r. do 31 grudnia 2006r. oraz 17 marca 2009r., z uwagi na wykonywanie pracy w charakterze nauczyciela poniżej połowy obowiązującego wymiaru zajęć.

W odwołaniu od decyzji ubezpieczony domagał się jej zmiany i przyznania prawa do świadczenia kompensacyjnego, ponieważ posiada 20-letni okres pracy nauczycielskiej. Praca wykonywana przez niego w salach katechetycznych ma bowiem cechy pracy opisanej w przepisach dotyczących nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego.

Nadto w 2007r. złożył wniosek o emeryturę nauczycielską, której mu odmówiono, jednakże z uzasadnienia decyzji wynika, że w 2007r. miał zaliczony staż nauczycielski w wymiarze 13 lat, 3 miesięcy i 17 dni, w związku z czym na chwilę obecną ma staż nauczycielski w wymiarze powyżej 20 lat.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania.

Wyrokiem z dnia 19 czerwca 2015r., sygn. akt IV U 471/15 Sąd Okręgowy w Częstochowie oddalił odwołanie.

Sąd Okręgowy ustalił, że ubezpieczony (ur. (...)) w dniu 31 grudnia 2014r. złożył wniosek o przyznanie prawa do emerytury.

Od 1 września 1973r. do 31 lipca 1979r. był zatrudniony w (...) Jednostka Badawczo Rozwojowa, Zakład (...) w Z., w tym w okresie od 1 września 1973r. do 20 czerwca 1976r. w charakterze ucznia praktycznej nauki zawodu.

Od 1 października 1979r. do 22 czerwca 1985r. studiował w Wyższym Seminarium Duchownym (...) w N. – O..

Od 1 września 1985r. do 31 sierpnia 1988r. był wikarym w Parafii P., gdzie uczył katechezy w pełnym wymiarze godzin.

Od 1 września 1988r. do 31 sierpnia 1990r. był wikariuszem w Parafii św. M. M. (2) w D., gdzie prowadził naukę religii w wymiarze 1 etatu.

Od 1 września 1990r. do 31 sierpnia 1993r. był zatrudniony w Zespole Szkół w D., w tym w okresie od 1 września 1990r. do 31 sierpnia 1991r. w wymiarze 0,39 etatu, od 1 września 1991r. do 31 sierpnia 1992r. w wymiarze 0,61 etatu, w okresie od 1 września 1992r. do 31 sierpnia 1993r. w wymiarze 0,61 etatu.

Od 1 września 1990r. do 31 sierpnia 1992r. był zatrudniony w Publicznej Szkole Podstawowej w B. S.. w wymiarze 10/18.

Od 1 września 1990r. do 31 sierpnia 1993r. był zatrudniony w Publicznej Szkole Podstawowej w D. w wymiarze 5/18 etatu.

Od 1 września 1993r. do 31 sierpnia 1997r. był zatrudniony w Szkole Podstawowej

(...) w B. na podstawie umowy cywilnoprawnej bez prawa do wynagrodzenia, w tym w okresie od 1 września 1993r. do 31 sierpnia 1996r. w pełnym wymiarze czasu pracy, a w okresie od 1 września 1996r. do 31 sierpnia 1997r. w wymiarze 5/18 etatu.

Od 1 września 1996r. do 31 sierpnia 1997r. prowadził zajęcia religii w Zespole Szkół (...) w B. w wymiarze 13/18 etatu.

Od 1 września 1997r. do 31 sierpnia 1998r. był zatrudniony w Szkole Podstawowej (...) Specjalnej w B. w wymiarze 15/18 etatu.

Od 1 września 1998r. do 31 sierpnia 1999r. był zatrudniony w Szkole Podstawowej w T. – Filia w R. w wymiarze 6/18 etatu.

Od 1 września 1999r. do 31 sierpnia 2000r. był zatrudniony w Gimnazjum w S. w wymiarze 4/18 etatu.

Od 1 września 2000r. do 31 sierpnia 2001r. był zatrudniony w Gimnazjum nr (...) w G. w wymiarze 4 godzin tygodniowo.

Od 1 września 2000r. do 31 sierpnia 2003r. był zatrudniony w Szkole Podstawowej nr (...) w G., w tym w okresie od 1 września 2000r. do 31 sierpnia 2001r. w wymiarze 1 godziny tygodniowo; w okresie od 1 września 2001r. do 31 sierpnia 2002r. w wymiarze 8 godzin tygodniowo, w okresie od 1 września 2002r. do 31 sierpnia 2003r. w wymiarze 6 godzin tygodniowo.

Od 1 września 2003r. do 31 grudnia 2006r. był zatrudniony w Zespole Szkół Ogólnokształcących nr (...) w G. w wymiarze 4 godzin tygodniowo.

Od 7 maja 2007r. do 22 czerwca 2007r. był zatrudniony w Przedszkolu w Ł. w wymiarze 1/22 etatu.

Od 1 września 2007r. do 31 sierpnia 2014r. był zatrudniony w Przedszkolu w Ł. w wymiarze 1/22 etatu.

Od 1 września 2007r. do 31 sierpnia 2014r. był zatrudniony w Gimnazjum w P., w tym w okresie od 1 września 2007r. do 31 sierpnia 2008r. w wymiarze 0,56 etatu, w okresie od 1 września 2008r. do 31 sierpnia 2009r. w wymiarze 0,67 etatu, a w okresie od 1 września 2009r. do 30 grudnia 2014r. w wymiarze 0,56 etatu, w tym w dniu 17 marca 2009r. korzystał z urlopu bezpłatnego.

Z powyższych okresów organ rentowy zaliczył ubezpieczonemu do okresów wykonywania pracy w jednostkach, o których mowa w art. 2 pkt 1 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych, w wymiarze co najmniej połowy obowiązującego wymiaru zajęć okresy: od 1 września 1990r. do 31 sierpnia 1991r., od 1 września 1991r. do 31 sierpnia 1992r., od 1 września 1992r. do 31 sierpnia 1993r., od 1 września 1996r. do 31 sierpnia 1997r., od 1 września 1997r. do 31 sierpnia 1998r., od 1 września 2007r. do 10 grudnia 2008r., od 20 grudnia 2008r. do 16 marca 2009r. oraz od 18 marca 2009r. do 30 grudnia 2014r., w łącznym wymiarze 12 lat, 3 miesięcy i 22 dni.

Od 1 lipca 1989r. do 31 sierpnia 1997r. był zgłoszony do ubezpieczenia społecznego osób duchownych.

W okresie od 1 września 1985r. do 31 sierpnia 1988r. (3 lata) był wikarym w Parafii P., gdzie uczył katechezy w pełnym wymiarze godzin, a następnie w okresie od 1 września 1988r. do 31 sierpnia 1990r. (2 lata) był wikariuszem w Parafii św. M. M. (2) w D., gdzie prowadził naukę religii w wymiarze 1 etatu – okoliczność niesporna.

W okresie od 1 września 1993r. do 31 sierpnia 1997r. odwołujący pracował w Szkole Podstawowej nr (...) w B. na podstawie umowy cywilnoprawnej bez prawa do wynagrodzenia, przy czym równolegle w okresie od 1 września 1996r. do 31 sierpnia 1997r. prowadził zajęcia religii w Zespole Szkół (...) w B. w wymiarze 13/18 etatu.

Okoliczność zatrudnienia ubezpieczonego w Szkole Podstawowej nr (...) w B. na podstawie umowy cywilnoprawnej jest w niniejszej sprawie nieस्पorna. Odwołujący nigdy nie występował przeciwko w/w szkole z powództwem o ustalenie, że było to zatrudnienie na podstawie stosunku pracy i obecnie nie zgłosił żadnych zarzutów, w tym zakresie.

Okres od 1 września 1996r. do 31 sierpnia 1997r. ZUS zaliczył ubezpieczonemu do okresów wykonywania pracy w jednostkach, o których mowa w art. 2 pkt 1 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych, w wymiarze co najmniej połowy obowiązującego wymiaru zajęć.

W oparciu o dokonane ustalenia Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy z 22 maja 2009r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych (Dz. U. z 2009r. nr 97, poz. 800 ze zm.), świadczenie przysługuje nauczycielom, którzy spełnili łącznie następujące warunki: osiągnęli wiek, o którym mowa

w ust. 3; mają okres składkowy i nieskładkowy w rozumieniu ustawy z 17 grudnia 1998r.

o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, zwanej dalej „ustawą

o emeryturach i rentach z FUS”, wynoszący 30 lat, w tym 20 lat wykonywania pracy

w jednostkach, o których mowa w art. 2 pkt 1, w wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć; rozwiązali stosunek pracy.

Nauczycielom spełniającym warunki określone w ust. 1 pkt 1 i 2 świadczenie przysługuje również w przypadku rozwiązania stosunku pracy lub wygaśnięcia stosunku pracy w okolicznościach określonych w art. 20 ust. 1, 5c i 7 ustawy z 26 stycznia 1982r. – Karta Nauczyciela (ust. 2).

Nauczyciel ma prawo do świadczenia, jeżeli ukończył: 55 lat – w latach 2009-2014; 55 lat w przypadku kobiet i 56 lat w przypadku mężczyzn – w latach 2015-2016; 55 lat w przypadku kobiet i 57 lat w przypadku mężczyzn – w latach 2017-2018; 55 lat w przypadku kobiet i 58 lat w przypadku mężczyzn – w latach 2019-2020; 55 lat w przypadku kobiet i 59 lat w przypadku mężczyzn – w latach 2021-2022; 55 lat w przypadku kobiet i 60 lat w przypadku mężczyzn – w latach 2023-2024; 56 lat w przypadku kobiet i 61 lat w przypadku mężczyzn – w latach 2025-2026; 57 lat w przypadku kobiet i 62 lata w przypadku mężczyzn – w latach 2027-2028; 58 lat w przypadku kobiet i 63 lata w przypadku mężczyzn – w latach 2029-2030; 59 lat w przypadku kobiet i 64 lata w przypadku mężczyzn – w latach 2031-2032.

W myśl art. 2 pkt 1 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych, użyte w ustawie określenie nauczyciel oznacza nauczycieli, wychowawców i innych pracowników pedagogicznych zatrudnionych w:

a) publicznych i niepublicznych przedszkolach,

b) szkołach publicznych i niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych,

c) publicznych i niepublicznych placówkach kształcenia ustawicznego i placówkach,

o których mowa w art. 2 pkt 5 i 7 ustawy z 7 września 1991r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004r. nr 256, poz. 2572 ze zm.).

Powyższa ustawa nie zawiera regulacji w zakresie formy zatrudnienia osób, o których mowa w jej art. 2 pkt 1, dlatego należy odwołać się do przepisów rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 14 kwietnia 1992r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach (Dz. U. Nr 36, poz. 155 ze zm.) wydanego na podstawie art. 12 ust. 2 ustawy z 7 września 1991r. o systemie oświaty

(tekst jednolity: z 2004r. nr 256, poz. 2572) oraz do ustawy z 26 stycznia 1982r. Karta Nauczyciela (tekst jednolity: Dz. U. z 2014r., poz. 191 ze zm.).

Zgodnie z § 5 ust. 4 powołanego rozporządzenia w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach, nauczycieli religii zatrudnia się zgodnie z Kartą Nauczyciela. Według art. 10 ust. 1 tej ustawy, stosunek pracy z nauczycielem nawiązuje się w szkole, a w przypadku powołania zespołu szkół jako odrębnej jednostki organizacyjnej – w zespole szkół na podstawie umowy o pracę (na czas określony lub nieokreślony) lub mianowania, z zastrzeżeniem ust. 8. Analogiczna regulacja zawarta została w art. 11 karty nauczyciela, zgodnie z którym dyrektor szkoły nawiązuje

z nauczycielem stosunek pracy odpowiednio na podstawie umowy o pracę lub mianowania na stanowisku zgodnym z posiadanymi przez nauczyciela kwalifikacjami oraz zgodnie z posiadanym przez nauczyciela stopniem awansu zawodowego.

Ubezpieczony w spornym okresie od 1 września 1993r. do 31 sierpnia 1996r. świadczył pracę w Szkole Podstawowej nr (...) w B., na podstawie umowy cywilnoprawnej bez prawa do wynagrodzenia i nigdy nie występował przeciwko szkole z powództwem o ustalenie, że było to zatrudnienie na podstawie stosunku pracy. W niniejszej sprawie również nie zgłosił zarzutów w zakresie podstawy zatrudnienia w Szkole Podstawowej nr (...) w B.. W okresie od 1 września 1993r. do 31 sierpnia 1996r. ubezpieczony nie był zatrudniony na podstawie jednej z form przewidzianych w art. 10 i 11 ustawy Karty Nauczyciela, a akt ten nie przewiduje zatrudniania nauczycieli w szkołach w formach cywilnoprawnych. Należy nadmienić, że w sprawie dotyczącej stosowania art. 88 ustawy Karta Nauczyciela, ale poruszającej podobny problem Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że okres 20 lat wykonywania pracy w szczególnym charakterze, o którym mowa w art. 88

ust. 1 ustawy z 26 stycznia 1982r. - Karta Nauczyciela (jednolity tekst: Dz. U. z 2006r.

Nr 97, poz. 674 ze zm.), to okres wykonywania pracy przez nauczyciela pozostającego w tym czasie ze szkołą w stosunku pracy na podstawie umowy o pracę lub mianowania (wyrok

z 25 czerwca 2007r., II UK 236/06, OSNP 2008/15-16/233). W uzasadnieniu tego orzeczenia Sąd Najwyższy podkreślił, że stanowisko zajęte w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2001r., III ZP 32/00 (OSNAPiUS 2002 nr 7, poz.165), że "okres nauczania religii w katechizacji parafialnej w ramach stosunku pracy, przed dniem

25 października 1990r. jest okresem pracy nauczycielskiej w rozumieniu art. 88 ust. 1 ustawy z 26 stycznia 1982r. - Karta Nauczyciela (jednolity tekst: Dz. U. z 1997r. Nr 56, poz. 357

ze zm.)" nie ma zastosowania do nauczania religii w szkołach. Wobec przedstawionych okoliczności okres ten nie może zostać zaliczony do okresów, o których mowa w art. 4 ust. 1 pkt 2 tej ustawy.

W konsekwencji pozostałe sporne okresy, tj. okres nauczania katechezy w Parafii P. od 1 września 1985r. do 31 sierpnia 1988r. oraz okres nauki religii w Parafii św. M. M. (2) w D. od 1 września 1988r. do 31 sierpnia 1990r., nawet przy pełnym zaliczeniu ich do okresów, o których mowa w art. 4 ust. 1 pkt 2 tej

ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych i tak nie pozwolą spełnić odwołującemu warunku legitymowania się co najmniej 20-letnim okresem wykonywania pracy nauczycielskiej (łącznie z okresem uznanym przez ZUS legitymowałby się on wówczas okresem 18 lat, 3 miesięcy i 22 dni takiej pracy), w związku z czym bezcelowe było dalsze prowadzenie postępowania dowodowego w sprawie, co skutkowało oddaleniem wniosku

o zakreślenie terminu do złożenia wniosków dowodowych na okoliczność świadczenia przez odwołującego pracy nauczyciela w pełnym wymiarze czasu pracy w salkach katechetycznych w D. i P.. Nawet przy zaliczeniu okresu od 1 września 1985r. do 31 sierpnia 1988r. do pracy nauczycielskiej, to i tak ustalenie takie nie mogłoby się znaleźć w sentencji wyroku, a pogląd wyrażony w jego uzasadnieniu nie byłby wiążący dla organu rentowego na przyszłość.

Należy zauważyć, że choć w treści decyzji z 31 marca 2008r., nr (...)/15 organ rentowy wskazał, że odwołujący legitymuje się okresami wykonywania pracy w charakterze nauczyciela w wymiarze 13 lat, 3 miesięcy i 17 dni, to jednak decyzja ta nie ustalała

stażu nauczycielskiego ubezpieczonego na przyszłość, a jedynie rozstrzygała o prawie (właściwie braku prawa) ubezpieczonego do emerytury nauczycielskiej na dzień jej wydania

i to stanowiło jej istotę. Rozpoznając wniosek o przyznanie nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, organ rentowy był władny badać spełnienie przez wnioskodawcę wszystkich przesłanek nabycia prawa do tego świadczenia.

Apelację od wyroku wniósł ubezpieczony.

Zaskarżając w całości wyrok Sądu Okręgowego wniósł o jego uchylenie względnie o zmianę i przyznanie mu świadczenia kompensacyjnego w całości. Podniósł, że Sąd I instancji błędnie ocenił zebrany w sprawie materiał dowodowy przyjmując, że okres pracy w Szkole Podstawowej w B. - M. od 1 września 1993r. do 31 sierpnia 1996r. nie może stanowić okresu uprawniającego go do uzyskania świadczenia kompensacyjnego bowiem nie świadczył on pracy w rozumieniu przepisów prawa pracy.

Nadto Sąd I instancji nie odniósł się do jego zarzutu, że decyzja z 31 marca 2008r. wykazywała inny okres uznania pracy niż przyjęta interpretacja w niniejszym postępowaniu przez Sąd.

W uzasadnieniu ubezpieczony podniósł, że spełnił wszystkie warunki uprawniające go do nabycia świadczenia kompensacyjnego, a zarzut, że nie posiada 20-letniego okresu pracy nauczycielskiej jest chybiony.

Praca wykonywana przez niego w salach katechetycznych ma cechy pracy opisanej w przepisach dotyczących świadczeń kompensacyjnych, co wynika z orzeczeń Sądu Najwyższego.

Nadto, w 2007r. złożył wniosek do ZUS O/ L. o emeryturę nauczycielską, który załatwiono wprawdzie odmownie, jednak z uzasadnienia decyzji wynika, że w 2007r. zaliczono ubezpieczonemu staż nauczycielski w wysokości 13 lat, 3 miesięcy i 17 dni, co daje po podsumowaniu staż nauczycielski powyżej 20 lat.

Apelujący podniósł, że praca, którą świadczył w Szkole Podstawowej w B. - M. od 1 września 1993r. do 31 sierpnia 1996r. na podstawie umowy cywilnoprawnej faktycznie spełniła wszystkie kryteria umowy o pracę: była świadczona w stałym wymiarze czasu pracy, pod nadzorem, a o charakterze stosunku prawnego nie decyduje jego nazwa.

Organ rentowy wniósł o oddalenie apelacji podnosząc, że nie zasługuje na uwzględnienie zarzut ubezpieczonego, iż praca wykonywana przez niego w salkach katechetycznych w okresie od 1 września 1985r. do 31 sierpnia 1988r. oraz od 1 września 1988r. do 31 sierpnia 1990r., ma cechy pracy opisanej w przepisach dotyczących świadczeń kompensacyjnych. Do uzyskania nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego nie wystarczy bowiem sam status nauczyciela, lecz konieczne jest wykonywanie pracy w jednostkach, o których mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z 22 maja 2009r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych.

W wyroku z 13 sierpnia 2013r., sygn. III AUa 152/2013, Sąd Apelacyjny w Białymstoku wskazał, że ograniczenie obejmuje miejsce wykonywania pracy, a nie jej przedmiot. Jeżeli osoba nie pracuje w określonej kategorii jednostek, to nie uzyskuje prawa do świadczenia kompensacyjnego, choćby pracowała w charakterze nauczyciela. Nawet jeżeli praca w placówce jest objęta systemem oświaty i może być oceniana pod kątem art. 88 Karty Nauczyciela w kontekście prawa do emerytury, to nie prowadzi do takiej wykładni prawa materialnego w kontekście prawa do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, uregulowanego odrębną ustawą, która zawiera ściśle określone przesłanki do uzyskania świadczenia.

Staż pracy nauczycielskiej określony decyzją z 31 marca, 2008r., ustalany był na potrzeby innego świadczenia, tj. emerytury nauczycielskiej. Błędnie uwzględniono wtedy do stażu pracy nauczycielskiej, czyli pracy w szczególnym charakterze, okres od 1 września 1993r. do 31 sierpnia 1997r. - nauczania katechezy na podstawie umów cywilnoprawnych.

Organ rentowy ustalając uprawnienia ubezpieczonego do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, które jest innym świadczeniem niż emerytura nauczycielska i wydając zaskarżoną w niniejszej sprawie decyzję z 20 lutego 2015r., już nie powielił tego błędu i prawidłowo określił staż pracy ubezpieczonego w jednostkach, o których mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z 22 maja 2009r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych.

Ubezpieczony na rozprawie w dniu 19 czerwca 2015r., nie kwestionował okoliczności, że nauczał katechezy na podstawie umowy cywilnoprawnej, zatem powoływanie się w apelacji na fakt, że w rzeczywistości umowa ta była umową o pracę jest czynnością spóźnioną i powinno zostać pominięte przez Sąd II instancji na podstawie art. 381 k.p.c.

W tym stanie rzeczy należy uznać apelację odwołującego za nieuzasadnioną, a wyrok Sądu I instancji za prawidłowy, co musi skutkować oddaleniem apelacji.

W toku postępowania apelacyjnego ubezpieczony oświadczył, że w latach 1993-1997 pracował w pełnym wymiarze czasu pracy, podlegał takim samym rygorom jak nauczyciele zatrudnieni w szkole oraz, że podpisał umowę, która została mu przedłożona nie będąc świadomym tego, że istnieje różnica między umową o pracę, a umową cywilnoprawną.

W jego ocenie miał być zatrudniony na takich samych warunkach. Podkreślił, że nie pobierał wynagrodzenia ze szkoły albowiem pomiędzy Ministerstwem Oświaty a Episkopatem Polski była zawarta umowa, w oparciu o którą księżom katechetom nie było wypłacane wynagrodzenie za naukę religii w szkole do 1997r. Oświadczył, że podpisując umowę w 1993r. nie miał świadomości, że jest to umowa cywilnoprawna, tym bardziej że podpisując umowę w Zespole Szkół w D. podpisał umowę o pracę, otrzymał świadectwo pracy i był przekonany, że takie same były warunki w 1993r., bo pracował tak samo w M..

Sąd Apelacyjny, uzupełniając postępowanie dowodowe, dopuścił dowód z dokumentów przedłożonych przez ubezpieczonego na okoliczność zawartych porozumień pomiędzy Konferencją Episkopatu Polski i MEN odnośnie zatrudniania katechetów (k. 59-64, 85-86, 114, 120-123 a.s.), dowód z informacji Szkoły nr (...) w B. wraz z dołączonymi umowami w przedmiocie nauczania religii (k. 68-81 a.s.) na okoliczność charakteru pracy określonego w/w umowami, dowód z pisma Zespołu Szkół (...) w B. na okoliczność charakteru zatrudnienia katechetów w tamtejszej szkole (k. 99 a.s.) oraz dowód z zeznań stawających świadków E. K. i T. H. na okoliczność charakteru pracy wykonywanej przez ubezpieczonego w okresie od 1 września 1993r. do 31 sierpnia 1997r. jako katechety.

Z treści pisma MEN z 6 czerwca 1991r. (k. 59 a.s.) wynikało, że księża prowadzący zajęcia w szkołach nie będą w roku szkolnym 1991/1992 otrzymywać wynagrodzenia i winny być z nimi zawierane umowy obowiązujące w roku 1990/1991, przy wymogu posiadania skierowania od biskupa. Ponadto księży i diakonów zatrudnionych w szkołach jako nauczyciele religii w zakresie praw i obowiązków określonych w ustawie z 26 stycznia 1982r. Karta Nauczyciela należy traktować na równi z nauczycielami religii.

W porozumieniu KEP z MEN z 12 marca 1992r. (k. 64 a.s.) ustalono, że księża i diakoni katoliccy uczący religii w szkołach będą to czynili nieodpłatnie w roku szkolnym 1991/1992 i 1992/1993.

W porozumieniu KEP i MEN z 8 czerwca 1993r. (k. 62 a.s.) w sprawie kwalifikacji zawodowych wymaganych od nauczycieli religii (Dz. Urz. MEN z 30 lipca 1993r., Nr 6, poz. 21) wskazano na niezbędne kwalifikacje zawodowe do nauczania religii w szkołach.

Ustosunkowując się do wezwania Sądu Apelacyjnego dyrektor Szkoły Podstawowej nr (...) w B. (k. 68 i n. a.s.) oświadczyła, że nie posiada szkoła żadnej dokumentacji dotyczącej ubezpieczonego na podstawie umowy cywilnoprawnej, jedynymi dokumentami w posiadaniu szkoły są umowy bez prawa do wynagrodzenia, przedkładając cztery umowy dotyczące ubezpieczonego oraz pięć umów dotyczących innego księdza, przy czym dopiero od 1 września 1997r. zawarła z tym księdzem umowę o pracę na stanowisku nauczyciela religii, za co otrzymywał wynagrodzenie i były odprowadzane składki. Oświadczyła także,

że w okresie od 1 września 1990r. do 30 listopada 2002r. była na podstawie umowy o pracę zatrudniona J. W., pobierająca wynagrodzenie we wskazanych w piśmie kwotach (załączono kopie umów o pracę J. W.).

Dyrektor Zespołu Szkół (...) w B. nadesłał pismo informujące (k. 99 a.s.), że nie posiada dokumentacji dotyczącej zatrudniania katechetów w latach 1993 -1997, a jedynie – co wynikało z rozmów z proboszczem – we wskazanych latach księża katecheci pracowali na podstawie skierowania nie zawierając umów o pracę ze szkołami i tym samym nie byli pracownikami. Oświadczył również (k. 95 a.s.), że ubezpieczony od 1 września 1997r. do 31 sierpnia 1998r. był zatrudniony w charakterze katechety. Nie ma jednak dokumentów dotyczących świadczeń kompensacyjnych.

Pismem z 12 kwietnia 2017r. (k. 120-123 a.s.) Ministerstwo Edukacji Narodowej nadesłało kopię porozumienia zawartego pomiędzy Polską Radą Ekumeniczną oraz Ministrem Edukacji Narodowej z 24 października 1994r. w sprawie kwalifikacji zawodowych wymaganych od nauczycieli religii zrzeszonych w Polskiej Radzie Ekumenicznej.

Do akt sprawy dołączono pismo Kurii Diecezjalnej w G. z 14 czerwca 1996r. – opinię o ubezpieczonym.

Świadek E. K. zeznał, że decyzją Diecezji (...) z 10 listopada 1992r. został powołany na wizytatora rejonowego katechizacji dla miasta B..

Wcześniej B. podlegał Diecezji (...). Wizytował ubezpieczonego, który był wikariuszem Parafii (...) w B. - M.. Był na wizytacji w Szkole Podstawowej nr (...) w B. w dniu 14 czerwca 1996r. i wystawiał opinię, którą świadek dysponuje. Oświadczył, że to był okres kiedy katechizacja wchodziła do szkół.

Byli zatrudniani katecheci duchowni i świeccy. Katecheci świeccy byli zatrudniani na umowę o pracę z wynagrodzeniem, a duchowni na umowę bez sprecyzowania i bez wynagrodzenia. Dopiero od 1997. katecheci duchowni byli zatrudniani za wynagrodzeniem, ale umowy nie były zmieniane. Zarówno świeccy jak i duchowni katecheci musieli mieć misję kanoniczną od biskupa, musieli mieć takie same kwalifikacje i to upoważniało dyrektora szkoły do zawarcia umowy. Obowiązki katechetów świeckich i duchownych były takie same, co do czasu pracy. Niczym się nie różniła praca katechetów świeckich i duchownych, jedynie tylko duchowni nie otrzymywali wynagrodzenia. Nie interesowały nas dokumenty związane z zawarciem umowy. Od 1997r. zaczęły rodzić się problemy związane z formą zatrudnienia. W większości umowy zawierali wikariusze i nie mieliby odwagi odmówić podpisania umowy, którą formułował dyrektor szkoły. Od 1997r. zaczęto wypłacać wynagrodzenia za katechizację.

Natomiast problem zgłoszony przez ubezpieczonego jest pierwszy, z którym świadek się spotkał w B.. Świadek zeznał, że uzyskał powszechną emeryturę, miał ukończony wiek 65 lat i nie było problemu z zaliczeniem lat 1993-1997, kiedy był wizytatorem bez określonego wymiaru czasu pracy i katechetą w połowie wymiaru czasu pracy. Świadczenia ma z ZUS Oddział w Z.. W tych latach pracował w dwóch szkołach i nie pamięta, jaka to była umowa. W latach 1993-1997 nie otrzymywał wynagrodzenia za katechezę.

Świadek T. H. zeznał, że jest wizytatorem diecezjalnym

Diecezji (...) od końca sierpnia 1992r. Religia do szkół trafiła od 1 września 1990r.

W latach 1990-1993 w szkołach generalnie byli zatrudniani katecheci świeccy i księża też. Tylko świeccy otrzymywali wynagrodzenie. Zmiana dotycząca wynagrodzeń nastąpiła dopiero od 1997r., kiedy zaczęto wypłacać wynagrodzenia księżom. W 1990r. państwo nie

było w stanie sfinansować nauczania religii w szkołach i wówczas Episkopat zaakceptował możliwość zatrudniania księży bez wynagrodzenia, ale świadek nie wie, kto wyszedł z tą inicjatywą.

Po odczytaniu porozumienia Ministerstwa Edukacji Narodowej z Konferencją Episkopatu Polski (k. 64 a.s.) świadek zeznał, że zasady określone tym porozumieniem

były przedłużane aż do 1997r. Wskazał, że zakres obowiązków katechetów świeckich i duchownych praktycznie nie różnił się. Kwalifikacje mieli takie same i czas pracy również się nie różnił. Różnica sprowadzała się do braku wynagrodzenia katechety duchownego i rodzaju umowy z nim podpisanej. Warunki umowy formułowały szkoły.

Mogły zdarzyć się jakieś zastrzeżenia (miał takie ze strony katechetów świeckich, ale dotyczyły wymiaru czasu pracy). Zarówno świeccy jak i duchowni katecheci musieli mieć skierowanie od biskupa; Biskup nie mógł wydać skierowania jeżeli osoba nie spełniłaby warunków określonych w porozumieniu. Gdy zdarzyły się przypadki niezaliczenia okresu zatrudnienia w latach 1993-1997 to porozumienia rozwiązywały problem.

W oparciu o przeprowadzone uzupełniające postępowanie dowodowe Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonego zasługuje na uwzględnienie.

Poza sporem jest fakt zawarcia pomiędzy Konferencją Episkopatu Polski i MEN porozumienia z dnia 12 marca 1992r. w sprawie nieodpłatnego nauczania religii przez księży Kościoła katolickiego w roku szkolnym 1991/1992 i 1992/1993.

Jak wynika z treści tego porozumienia (vide k. 64 a.s.) u podstaw zawarcia takiego porozumienia legła trudna sytuacja budżetu państwa, a zwłaszcza szkół publicznych.

Z § 1 tego porozumienia wynika, że mając na uwadze tą sytuację księży i duchowni katolicy uczący religii w szkołach będą to czynili nieodpłatnie w latach 1991/1992 i 1992/1993.

Z niekwestionowanych zeznań świadków wizytatora rejonowego katechizacji ks. E. K. i wizytatora diecezjalnego ks. T. H. wynika, że porozumienie to funkcjonowało aż do końca roku szkolnego 1996/1997.

Obowiązki i kwalifikacje zawodowe katechetów świeckich i duchownych w tym okresie nie różniły się niczym poza pozbawieniem księży i diakonów wynagrodzenia i większymi wymaganiami merytorycznymi wobec duchownych.

Katecheci ci nie mieli wpływu na treść zawieranych umów o pracę, bowiem dyrektorzy szkół formułowali umowy, a duchowni je podpisywali. Z racji podporządkowania swoim przełożonym nie kwestionowali treści umów, nie zwracali na to uwagi bowiem decyzje zapadały na najwyższym szczeblu, a intencją władz duchownych było „wejście” w środowisko nauczycielskie. Świadek E. K. zeznał, że nie spotkał się z odmową podpisania takiej umowy przez duchownego, bowiem nie miałby on odwagi odmówić.

Zdarzały się zastrzeżenia ze strony świeckich katechetów, a te dotyczyły np. czasu pracy.

Sąd Apelacyjny w całej rozciągłości uznał zeznania świadków za wiarygodne i przekonujące bowiem mają one oparcie w pozostałym materiale dowodowym i są bezstronne.

W tak ustalonym stanie faktycznym wiarygodnym jest, że ubezpieczony nie miał świadomości skutków prawnych zawarcia umowy cywilnoprawnej w spornym okresie zważywszy, że praca, którą wykonywał przed jej zawarciem była identyczna co do obowiązków i jego kwalifikacji, jak przed jej zawarciem.

Natomiast na zastrzeżenie braku wypłaty wynagrodzenia nie miał wpływu.

W tej sytuacji Sąd Apelacyjny uznał, że zasadnym jest przyjęcie, iż wbrew treści umowy zawarte przez ubezpieczonego w spornym okresie były umowami o pracę, a pozbawienie go wynagrodzenia wskutek zawarcia opisanego porozumienia nie czyniło tych umów nieważnymi.

Zatem po doliczeniu do uznanego okresu składkowego w/w okresów, a nadto okresu nauczania katechezy w Parafii P. od 1 września 1985r. do 31 sierpnia 1988r. i nauki religii w Parafii św. M. M. (2) w D. od 1 września 1988r. do 31 sierpnia 1990r. ubezpieczony legitymuje się okresem 20 lat wykonywania pracy nauczycielskiej.

W konsekwencji wobec spełnienia przesłanek przewidzianych art. 4 ust. 1 powołanej ustawy nabył prawo do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego od 31 grudnia 2014r.

Mając na uwadze powyższe okoliczności Sąd zmienił zaskarżony wyrok i poprzedzając go decyzję organu rentowego w myśl art. 386 § 1 k.p.c. i orzekł, jak w sentencji

/-/ SSA L.Jachimowska /-/ SSA M.Małek-Bujak /-/ SSA J.Ansion

Sędzia Przewodniczący Sędzia

MP